

Svět se mění, ale české školství zůstává stejné a české společnosti to v zásadě nevadí. Přesto přibývá veřejných základních škol, které se snaží učit „moderně“.

Ve čtvrté třídě sedí na koberci děti a učí se o státech Evropské unie. Vystříhávají, skládají, překřikují se, diskutují. Jedno leží, jiné si jde bez zeptání sednout do lavic, rozestavených dokola. „Někdy jsme ve skupinách, kde si děti rozdělují konkrétní role jako prezentátor, hledáč informací nebo hlídač času, jindy ve dvojicích nebo samostatně,“ vysvětluje třídní učitel Jan Pevný ze soukromé základky Škola Můj Projekt z pražského Jižního Města. Děti mu familiárně říkají Honzo. Hodina trvá 90 minut. Začíná se tu v 8.20. Nezvoní. Téma probírají i v dalších předmětech a zítra se budou učit venku.

Tato základní škola patří mezi alternativní školy, které se odklonily od „hlavního, tradičního proudu“. Učí formou hry, propojuje předměty, vyučuje bez zvonění a přistupuje k dětem partnersky s tím, že se ohlíží na jejich potřeby. I mezi veřejnými základními školami ale přibývá těch, které snaží se učit „moderními“ metodami a klást důraz na individualitu žáka. Přesto jako celek české školství podle kritiků funguje stále strnule jako v minulosti – zakládá si na biflování a známkování. Kde tradiční školství za tím alternativním pokulhává?

Tradičně na osmou

Už od dob osvětenství začíná vyučování ve střední Evropě od osmi hodin ráno a většina českých škol se toho stále drží, přestože si čas prvního zvonění mohou stanovovat samy. Počet škol, které začínají později, tvoří v Česku jen jednotky procent. Nově k nim patří i pražská ZŠ na Strossmayerově náměstí, kde se začátek prvního zvonění po dohodě s rodiči posunul na půl devátou. Vedení školy věří, že změna pomůže zejména starším žákům – mají jiný spánkový rytmus než mladší děti a „probouzejí“ se až v devět hodin ráno. Ukázaly to i studijní výsledky žáků v britském Monkseatonu. Když jim před lety začala výuka oproti jiným anglickým školám o hodinu později, dosáhli nejlepších výsledků za 30 let historie školy.

Podle britského deníku The Times řada studií dokládá, že malé děti mají přirozenou dobu spánku mezi devátou večer a sedmou ráno, zatímco u dospívajících to je mezi půlnocí a devátou ráno. „Posunutí začátku vyučování o hodinu by teenagerům přineslo týdně pět hodin spánku navíc. Znamenalo by to jejich menší únavu, vyšší pozornost, zlepšení paměti i problémů s chováním,“ potvrzuje zakladatelka Školy Můj Projekt Andrea Vedralová.

Proč se tuzemské školy drží osmé hodiny, vysvětluje speciální pedagožka Eva Čadová z Brna celkovým

Ne, už nikdy nechci pětku

rytmem české společnosti – zejména v regionech jsou lidé zvyklí pracovat od brzkých ranních hodin. Posunutí vyučování se jí nelíbí – menší děti musí vydržet déle bez oběda a ráno čekat v družině.

Bez známek to nejde

Chtějí je rodiče a děti se prý i víc snaží. Pouze slovně hodnotí jen 6,5 procenta českých základek, více než polovina známkuje. Podíl škol, které volí alternativu, se ale podle České školní inspekce meziročně mírně zvýšil. „Pro rodiče je známka srozumitelná,“ vysvětluje prezidentka Asociace ředitelů ZŠ Hana Stýblová. Podle ředitele společnosti Scio a ScioŠkol Ondřeje Šteffla ale děti k učení žádné hodnocení nepotřebují, jen zpětnou vazbu. Naopak odměňování může vnitřní motivaci potlačit. Kombinaci slovního hodnocení a známkování přitom využívají pouhá čtyři procenta základních škol. Ve školách se zapomíná na sebehodnocení dětí.

„Společnost je úplně jiná než před 20, 50 a 100 lety. Nepřijde mi v pořádku, že český systém výuky je v podstatě totožný. Pořád máme předměty, děti rozděleny po ročnících, po třídách a řeší se, aby všechny měly požadované znalosti,“ říká učitelka Kateřina Vrtišková ze Základní školy v Jílovém u Prahy. Letos vyhrála české kolo soutěže Global Teacher Prize, mezinárodní cenu pro inspirující pedagogy. Stav českého školství ji znepokojuje. „Přijde mi, že se strašně málo dbá na to, aby se děti naučily komunikovat, spolupracovat mezi sebou a dávat si věci do souvislostí,“ míní.

Podle státem určených rámcových programů si školy vytvářejí vlastní včetně metod, jak učit. Právě zde mají prostor pro inovace. Problémy jsou ale podle znalců

